

U.2019B.27

Retspleje 11.3.

Den Særlige Klagerets behandling af dommerklagesager mv.

♦ *Artiklen beskriver Klagerettens oprettelse og virksomhed, Klagerettens behandling af anmodninger om aktindsigt og Klagerettens behandling af klager over domstolsjurister.*

Af Jakob Friis Nolsø, konstitueret landsdommer i Østre Landsret, og Mads Pedersen, dommerfuldmægtig i Højesteret

1. Klagerettens oprettelse og virksomhed

Der er i litteraturen skrevet om Den Særlige Klageret (Klageretten) med jævne mellemrum på ca. 10 år. Klagerettens virksomhed blev senest beskrevet for 18 år siden i en artikel af Niels Viltoft m.fl. i UfR B 2000, s. 371 ff. Tiden er derfor mere end moden for en opdateret fremstilling om Klagerettens omfattende praksis i perioden 2000-2017. Denne artikel indeholder en beskrivelse af Klagerettens oprettelse og virksomhed, Klagerettens behandling af anmodninger om aktindsigt og Klagerettens behandling af klager over domstolsjurister. Klagerettens sager om genoptagelse af straffesager vil blive behandlet i en efterfølgende artikel.

Klageretten er en særlig domstol, som ved lov nr. 113 af 15. marts 1939 blev oprettet under navnet Den Særlige Appelret. Baggrunden for at oprette et særskilt organ til at udøve disciplinærmyndighed over for dommerne var ifølge lovens forarbejder ønsket om at undgå den anledning til mistro og forsøg på mistænkeliggørelse, som kunne opstå, hvis disciplinærmyndigheden blev lagt i hænderne på kollegerne, dvs. de ordinære domstole.¹ At dette særlige organ også skulle behandle anmodninger om genoptagelse af afgjorte straffesager begrundedes tilsvarende i, at der ville opstå usikkerhed og utryghed i vide kredse, hvis den instans, som havde afgjort en straffesag, også skulle tage stilling til, om sagen kunne genoptages.²

Klagerettens kompetence er i dag fastlagt i retsplejelovens § 1 a, stk. 1, nr. 1-7. Klageretten behandler efter § 1 a, stk. 1, nr. 1-4, navnlig begæringer om genoptagelse af straffesager, jf. retsplejelovens kapitel 86, kæremål vedrørende udelukkelse af forsvarer, jf. § 737, klager henvist af en retspræsident efter § 48, stk. 3, og sager om suspension, disciplinærfølgning og afsked på grund af sygdom i de i §§ 49, 49 a, 50 og 55 nævnte tilfælde. Efter Klagerettens praksis kan Klagerettens formand i øvrigt træffe delafgørelser om advokatbeskikkelse og om udsættelse eller standsning af straffuldbyrdelse, jf. retsplejelovens

28

§ 986.³ Derudover har Klageretten efter § 1 a, stk. 1, nr. 5-7, kompetence til at behandle sager vedrørende pensionerede dommere om afsked før tilkaldeperiodens ophør efter § 51 f., sager vedrørende dommerfuldmægtige om afsked og ændring af tjenestested efter § 54 a og sager om afsættelse af medlemmer af Domstolsstyrelsens bestyrelse, jf. § 6, stk. 3, i lov om Domstolsstyrelsen.

Klageretten består af en højesteretsdommer som formand, en landsdommer, en byretsdommer, en advokat og en universitetslærer

i retsvidenskab eller anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse, jf. retsplejelovens § 1 a, stk. 2-3. Klagerettens medlemmer beskikkes for en periode på 10 år og kan kun afsættes ved dom, jf. § 1 a, stk. 2.

Frem til udgangen af 2005 bestod Klageretten af tre medlemmer – en højesteretsdommer, en landsdommer og en byretsdommer. I sager om genoptagelse af en straffesag og i kæremål vedrørende udelukkelse af en forsvarer blev retten tiltrådt af en advokat og en universitetslærer. Den sammensætning blev ændret med virkning fra 2006,⁴ således at Klageretten herefter har bestået af fem medlemmer, som medvirker ved behandlingen og afgørelsen af alle sager inden for Klagerettens kompetenceområde. Ifølge lovforslaget var baggrunden for ændringen, at det generelle hensyn til domstolenes uafhængighed ikke længere talte afgørende for, at klager over en dommers adfærd mv. alene burde blive behandlet af dommere, og at det stemte bedre med den nutidige retsopfattelse vedrørende krav om uvildighed, at Klageretten også i disse sager blev suppleret af to personer, der ikke er dommere, men som besidder stor indsigt i og viden om retsforhold.⁵

Klagerettens sekretariatsopgaver udføres af Højesteret efter aftale mellem Højesterets præsident og Klagerettens formand, jf. retsplejelovens § 1 a, stk. 5. Sekretariatet består p.t. af fire dommerfuldmægtige, en sekretær og en studentermedhjælper. Dommerfuldmægtigene indgår i Klagerettens sekretariat i typisk omkring et år ved siden af deres almindelige arbejde i Højesteret. Fuldmægtigene har til opgave at forberede sagerne og udarbejder i den forbindelse et notat med gengivelse af sagens faktiske omstændigheder, parternes synspunkter, det relevante retsgrundlag og en retlig vurdering. Fuldmægtigene udarbejder endvidere et udkast til afgørelse. Ved begæringer om genoptagelse af straffesager, jf. retsplejelovens § 977, jf. § 979, udarbejder fuldmægtigene ikke nogen indstilling for så vidt angår bevisvurderingen. Fuldmægtigenes arbejdsopgaver består i disse sager som udgangspunkt alene i at udarbejde udkast til kendelse med en kort gennemgang af sagens faktiske omstændigheder og domfældtes og anklagemyndighedens synspunkter.

Når fuldmægtigen har afsluttet forberedelsen af sagen, lægges den til Klagerettens formand, som beslutter, om sagen kan sendes i votering blandt Klagerettens medlemmer. Voteringen sker normalt på skriftligt grundlag. I sager om klager over dommere mv. voterer Klagerettens formand først. I de øvrige sager er et af Klagerettens andre medlemmer førstevoterende, og Klagerettens formand er

1 Jf. Rigsdagstidende 1937-38, tillæg A, sp. 2656-2657.

2 Jf. Rigsdagstidende 1937-38, tillæg A, sp. 2657.

3 Dette spørgsmål er behandlet i en anden artikel af forfatterne til nærværende, der bringes senere i denne årgang af UfR, litterær afdeling B.

4 Jf. lov nr. 1399 af 21. december 2005.

5 Jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, lovforslag nr. L 39, s. 978.

femtevoterende. Ved uenighed blandt medlemmerne om, hvordan sagen skal afgøres, vil sagen normalt blive sendt i fornyet votering inden endelig afgørelse.

Klageretten er ikke omfattet af de nyligt indførte krav til digitalisering af retsprocessen.⁶ Klageretten er derfor formelt ikke omfattet af bestemmelsen i retsplejelovens § 148 c, stk. 3, hvorefter en meddelelse, der sendes med digital kommunikation, anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for modtageren. Klageretten anser imidlertid i praksis mails for modtaget på det tidspunkt, hvor de er tilgængelige i Klagerettens mailboks – også selv om dette er efter kontortids ophør. F.eks. vil en klage over en dommer blive anset for rettidig, hvis den modtages i Klagerettens mailboks kl. 23.59 på dagen for fristudløb.

2. Aktindsigt i Klageretten

2.1. Klagerettens behandling af begæringer om aktindsigt

Klageretten har i de senere år fra navnlig journalister modtaget et stigende antal anmodninger om aktindsigt samt anmodninger om statistiske oplysninger om navnlig Klagerettens sager om genoptagelse af afgjorte straffesager.

Reglerne om aktindsigt i domme og kendelser mv. findes i retsplejelovens kapitel 3 a (§§ 41-41 h). Derudover indeholder retsplejeloven i § 255 a en regel om aktindsigt for parter i civile sager, mens der i §§ 729 a-d er fastsat regler om aktindsigt for sigtede i straffesager.

Det fremgår af retsplejelovens § 1, stk. 2, at retsplejelovens regler finder anvendelse på rettens pleje ved de almindelige domstole, medmindre andet er bestemt i denne eller anden lov. Klageretten er ikke omfattet af opregningen af de almindelige domstole i § 1, stk. 1, og de af retsplejelovens regler, som angår Klagerettens virksomhed, indeholder ikke bestemmelser om aktindsigt. Retsplejelovens regler om aktindsigt finder derfor som udgangspunkt ikke anvendelse for Klageretten. Imidlertid behandler Klageretten i praksis normalt anmodninger om aktindsigt efter en analogi af retsplejelovens regler om aktindsigt, og Klageretten vurderer herunder, om der efter retsplejelovens § 41 h, stk. 1, kan gives aktindsigt i videre omfang end fastsat efter §§ 41 a-g.

29

2.2. Retsafgift

Den Særlige Klageret opkræver efter fast praksis en retsafgift på 175 kr. pr. udskrift med henvisning til retsafgiftslovens § 48, stk. 1. Denne praksis har sammenhæng med, at Klageretten behandler anmodninger om aktindsigt på tilsvarende vis som de almindelige domstole og således ligesom de almindelige domstole har udgifter til udskrifter af dokumenter.⁷

3. Klager over domstolsjurister

3.1. Klageadgange til hhv. vedkommende retspræsident og Klageretten

Klage over jurister ansat ved domstolene kan indgives til vedkommende retspræsident efter retsplejelovens § 48 eller direkte til Klageretten efter § 49.

Retsplejelovens § 48, stk. 1, fastslår, at retspræsidenten kan meddele den indklagede dommer en advarsel, hvis dommeren har gjort sig skyldig i forsømmelse eller skødesløshed i embedsførelsen, eller hvis dommeren har udvist utilbørligt eller usømmeligt forhold.

Klageretten kan udtale sin misbilligelse af dommerens adfærd eller pålægge dommeren en bøde, hvis Klageretten finder, at dommeren har udvist utilbørligt eller usømmeligt forhold, jf. retsplejelovens § 49, stk. 1, og stk. 6, 1. pkt. Hvis der er tale om et forhold af graverende karakter, eller hvis dommeren tidligere ved Klageretten er blevet dømt for forhold af en sådan karakter, kan dommeren afsættes, jf. § 49, stk. 6, 2. pkt. Efter praksis kan Klageretten gøre en bemærkning om, at en given adfærd eller udtalelse er uheldig eller lignende, selv om klagen afvises som følge af, at Klageretten ikke har fundet grundlag for at fastslå, at der foreligger et utilbørligt eller usømmeligt forhold.⁸

Anvendelsesområdet for retsplejelovens § 48 og § 49 er efter bestemmelsernes formulering til dels sammenfaldende. Det fremgår dog af forarbejderne til § 49, at § 48 er forudsat anvendt på klager over mindre betydelige forhold, der kan afgøres med en advarsel.⁹ Dette er gentaget i forbindelse med en af de senere større ændringer af § 48 og § 49.¹⁰

Det fremgår af retsplejelovens § 48, stk. 3, 2. pkt., at retspræsidenten kan henvise en klage til Klageretten, hvis klagen efter sin beskaffenhed findes uegnet til afgørelse efter § 48, stk. 1. I bestemmelsens forarbejder er anført, at henvisning kan være indiceret, hvor der er bevis tvivl, eller hvor klagen vedrører grove forhold.¹¹ Det er i praksis sjældent, at en klage, der er indgivet til en retspræsident, henvises til afgørelse af Klageretten i medfør af § 48, stk. 3, 2. pkt.¹²

Derimod forekommer det ofte, at der indgives klage til vedkommende retspræsident og Klageretten samtidig. I så fald udsætter Klageretten i almindelighed behandlingen af § 49-klagesagen, indtil retspræsidenten har truffet afgørelse efter § 48, stk. 1. Der er dog ikke noget til hinder for, at Klageretten behandler og afgør en klagesag, inden retspræsidentens afgørelse foreligger.¹³ Under alle omstændigheder vil Klageretten afstå fra at tage stilling til en klage om forsømmelse eller skødesløshed i embedsførelsen, hvis der samtidig er indgivet klage til retspræsidenten.¹⁴

Det forekommer endvidere ofte, at klage først indgives til vedkommende retspræsident, som træffer afgørelser efter § 48, hvorefter klageren – såfremt retspræsidenten ikke giver den indklagede dommer en advarsel – indgiver klage til Klageretten over både den pågældende dommer og vedkommende retspræsident.

⁶ Jf. lov nr. 22 af 7. oktober 2015 om ændring af retsplejeloven mv. vedrørende digitalisering af retsprocessen i borgerlige sager mv.

⁷ Jf. herved betænkning nr. 377/1965 om retsafgiftslovgivningen, s. 72, hvor det er anført, at afgifterne for udskrifter og attester i det væsentlige bør give dækning for det offentlige udgifter ved udfærdigelsen.

⁸ Se nærmere herom nedenfor i afsnit 3.4.2.

⁹ Jf. Rigsdagstidende 1937-38, tillæg A, sp. 2660.

¹⁰ Jf. Folketingstidende 1997-98, tillæg A, 2. samling, lovforslag nr. L 32, s. 867.

¹¹ Jf. Folketingstidende 1997-98, tillæg A, 2. samling, lovforslag nr. L 32, s. 867.

¹² Som eksempel herpå kan henvises til de samhandlede sager D-040-06 og D-066-06 (TFK 2006.818), som vil blive omtalt i afsnit 3.4.3.

¹³ Jf. f.eks. sag D-207-08.

¹⁴ Jf. f.eks. D-28-09.

Det falder uden for Klagerettens kompetence efter retsplejelovens § 49 at tage stilling til retspræsidenternes afgørelse af disciplinærsager i henhold til retsplejelovens § 48,¹⁵ og Klageretten vil derfor behandle og afgøre en sådan klage efter retsplejelovens § 49 alene. Der kan heller ikke antages at bestå nogen almindelig klageadgang over retspræsidenternes afgørelser til Højesterets præsident.¹⁶

3.2. Klagerettens kompetence

Klageretten er efter retsplejelovens § 49, stk. 1, 1. pkt., jf. § 55, kompetent til at tage stilling til klager over (udnævnte) dommere, fuldmægtige – dvs. retsassessorer og dommerfuldmægtige – midlertidigt beskikkede dommere, dommere og fuldmægtige tilkaldt efter § 51 e og sagkyndige retsmedlemmer.

3.2.1. Internationale og interprovinsielle spørgsmål

Retsplejelovens regler finder alene anvendelse på rettens pleje ved de almindelige domstole, medmindre andet er bestemt ved lov, jf. retsplejelovens § 1, stk. 2. De almindelige domstole er Højesteret, landsretterne, byretterne samt Sø- og Handelsretten og Tinglysningssretten, jf. § 1, stk. 1. Klageretten har således ikke kompetence til at behandle en klage over danske dommere ved

30

supranationale og internationale domstole som f.eks. EU-Domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.¹⁷

For dommeren ved Retten i Grønland og landsdommeren ved Grønlands Landsret gælder den danske retsplejelovs § 49 og § 50, jf. den grønlandske retsplejelovs § 33, stk. 1, jf. stk. 3. For fuldmægtige ved Retten i Grønland og Grønlands Landsret og for midlertidigt beskikkede dommere og landsdommere ved Retten i Grønland og Grønlands Landsret, der ikke er udnævnte dommere, gælder den danske retsplejelovs § 55, jf. § 49, jf. den grønlandske retsplejelovs § 34, stk. 1, jf. stk. 3. Klageretten er derimod ikke kompetent til at behandle klager over grønlandske kredsdommere, jf. f.eks. D-081-17, som blev sluttet ved, at Klageretten videresendte klagen til dommeren ved Retten i Grønland.

For sorenskriverne (dommerne) og dommerfuldmægtigene ved Retten på Færøerne gælder den færøske retsplejelovs §§ 49-55, som i det væsentlige svarer til den danske retsplejelovs §§ 49-55, og Klageretten har kompetence til at behandle klager over sorenskriverne og dommerfuldmægtigene ved Retten på Færøerne.

3.2.2. Hvem kan man klage over?

Oprindeligt var kun dommere omfattet af retsplejelovens § 49, men i 1959 blev personkredsen omfattet af Klagerettens kompetence udvidet til bl.a. at omfatte dommerfuldmægtige.¹⁸ I 1998 blev § 55 ændret med det formål, at alle domstolsjurister blev undergivet samme disciplinære regler og reaktioner.¹⁹ I 2005 blev bestemmelsen atter ændret, idet også sagkyndige retsmedlemmer blev omfattet af § 49, stk. 1, 1. pkt.²⁰ Baggrunden for, at også sagkyndige retsmedlemmer skulle være omfattet af Klagerettens

kompetence, var ifølge ændringslovens forarbejder,²¹ at der i udlændingelovens § 53, stk. 1, 2. pkt., var tilføjet en bestemmelse om, at retsplejelovens §§ 49-50 skulle finde tilsvarende anvendelse med hensyn til Flygtningenævnets medlemmer.²² Det fremgår af bemærkningerne i lovforslaget, at Klageretten indtil da ikke kunne behandle klager over sagkyndige retsmedlemmer, der i medfør af lovgivningen deltog i visse sager med henblik på at supplere rettens juridiske sagkundskab med en fagkyndig indsigt og ekspertise, som en juridisk dommer typisk ikke besidder. Sådanne sagkyndige retsmedlemmer – der således i dag er omfattet af Klagerettens kompetence – er f.eks. sagkyndige dommere i borgerlige førsteinstanssager eller ankesager i landsretten, jf. retsplejelovens § 20, stk. 1 og 2. Der kan også medvirke sagkyndige dommere i byretten eller landsretten under behandling af tvister i konkursboer og sager om konkurskarantæne, jf. retsplejelovens § 20 a. Der kan endvidere medvirke sagkyndige dommere i visse straffesager, jf. retsplejelovens § 20 b. Det fremgår af de nævnte forarbejder, at Klageretten også er kompetent til at behandle klager over sagkyndige, som uden for de tilfælde, der er nævnt i retsplejeloven, er tiltrådt retten.²³ Dette gælder bl.a. lægdommere i tvister om lejerforhold, jf. lejelovens § 107, stk. 2, og sagkyndige i børneforsorg og børne- eller ungdomspsykiatri eller psykologi i visse sager om prøvelse af en afgørelse om foranstaltninger for børn og unge, jf. servicelovens § 170, stk. 1. Klageretten har derimod ikke kompetence til at behandle klager over andre personalegrupper ved domstolene, jf. f.eks. D-074-14, hvor en klage over en juridisk fuldmægtig – der ikke var ansat som dommerfuldmægtig – i Tinglysningssretten blev afvist, og D-019-05, hvor en klage over en overassistent ansat ved domstolene blev afvist.

3.2.3. Begrebet »embedsvirksomhed«

Det giver til tider anledning til tvivl at afgrænse, hvornår en klage vedrører et forhold, der ligger inden for en dommers embedsvirksomhed, hvilket er en betingelse for, at Klageretten er kompetent til at realitetsbehandle klagen. Betingelsen blev indsat i § 49, stk. 1, ved lov nr. 218 af 11. juni 1959, hvor fokus imidlertid var på at foretage den ovenfor beskrevne udvidelse af bestemmelsen, således at den også omfattede dommerfuldmægtige. Lovforarbejderne indeholder ikke bidrag til afgrænsningen af begrebet embedsvirksomhed.

Ved vurderingen af, om en dommers virke i udvalg og nævn mv. ligger inden for en dommers embedsvirksomhed, lægger Klageretten vægt på, om det efter loven er et krav, at en dommer er medlem af nævnet eller udvalget, jf. f.eks. D-107-04 (TfK 2005.526) om Patientskadeankenævnet, D-040-07 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed, D-058-10 (TfK 2011.226/2) om Ligebehandlingsnævnet og D-164-12 om Grænsevandløbskommissionen. Også en dommers deltagelse i kommunale børn- og ungeudvalg ligger inden for dommerens embedsvirksomhed, jf. retssikkerhedslovens § 19, stk. 1, nr. 2,

¹⁵ Jf. tilsvarende sag D-207-08.

¹⁶ Jf. Folketingstidende 1997-98, tillæg A, 2. samling, lovforslag nr. L 32, s. 867.

¹⁷ Fra Klagerettens praksis kan henvises til D-070-01, hvor Klageretten afviste en klage, under henvisning til at Klageretten ikke har kompetence til at behandle en klage over dommere ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

¹⁸ Jf. lov nr. 218 af 11. juni 1959.

¹⁹ Jf. lov nr. 402 af 26. juni 1998 og Folketingstidende 1997-98, tillæg A, 2. samling, lovforslag nr. L 32, s. 870.

²⁰ Jf. lov nr. 1399 af 21. december 2005.

²¹ Jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, lovforslag nr. L 39, s. 978-979.

²² Jf. lov nr. 324 af 18. maj 2005.

²³ Jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, lovforslag nr. L 39, s. 979.

hvoraf fremgår, at byretsdommeren i retskredsen er en del af udvalget.²⁴

Tidligere afviste Klageretten at behandle klager over dommers adfærd som formænd for private ankenævne med den begrundelse, at det ikke var et krav efter loven – men alene efter den pågældende forenings vedtægter – at formanden var dommer, jf. f.eks. D-153-04 om Pengeinstitutankenævnet, D-035-05 om Ankenævnet

31

på Energiområdet og D-058-05 om Ankenævnet for hotel, restaurant og turisme. Forbrugerklagebogen blev imidlertid ændret ved lov nr. 517 af 12. juni 2009, hvor det i § 5, stk. 2, 2. pkt., blev indsat som en af betingelserne for at opnå økonomi- og erhvervsministerens godkendelse af et privat klage- og ankenævn, at nævnets formand og eventuelle næstformænd er dommere. Den anførte ændring af forbrugerklagebogen trådte i kraft den 1. januar 2010, og Klageretten har herefter haft kompetence til at behandle klager over dommers adfærd som formænd og næstformænd for godkendte private klage- og ankenævne, jf. f.eks. D-004-11, D-097-10 (TfK 2011.229) og D-050-10 (TfK 2011.226/1) om Pengeinstitutankenævnet og D-040-11 om Byggeriets Ankenævn. Den nugældende forbrugerklagelov²⁵ har i § 6 videreført den tidligere lovs § 5.

I D-106-04 (TfK 2005.525/2) afviste Klageretten en klage over en landsdommers adfærd som formand for Ankenævnet for de københavnske huslejenævne, idet det efter boligreguleringslovens § 36, stk. 2, ikke var et krav, at formanden var dommer, men alene at formanden havde bestået juridisk kandidateksamen. En klage over bl.a. formanden for en taksationskommission blev med samme begrundelse afvist i D-108-06 (TfK 2007.466). Ligeledes blev en klage over en højesteretsdommers adfærd som formand for Pressenævnet afvist, under henvisning til at det fremgik af medieansvarslovens § 41, at formanden og næstformanden skulle være jurister, og at det dermed ikke var et krav, at de var dommere, om end de blev beskikket af Højesterets præsident. I D-039-13 afviste Klageretten en klage over en landsdommers virke som sætteombudsmand, idet det efter ombudsmandslovens § 2, stk. 1, alene er en betingelse for at blive valgt som ombudsmand, at ansøgeren har bestået juridisk kandidateksamen. Klageretten er heller ikke kompetent til at behandle en klage over en dommer, der virker som voldgiftsdommer, selv om det i voldgiftsaftalen er bestemt, at voldgiftsdommeren skal være dommer.

3.3. Klagefrist

Klage skal indgives til Klageretten inden 4 uger efter, at klageren er blevet bekendt med det forhold, som giver anledning til klagen, jf. retsplejelovens § 49, stk. 1, 2. pkt.

Ved Klagerettens oprettelse var klagefristen 14 dage, og der var ikke mulighed for, at Klageretten kunne se bort fra en overskridelse af klagefristen. I 1998 blev klagefristen forlænget fra 14 dage til 4 uger,²⁶ og i 2006 blev der indført hjemmel til, at Klageretten kan se helt bort fra overskridelse af klagefristen på 4 uger.²⁷ Det fremgår af forarbejderne, at bestemmelsen efter Klagerettens skøn f.eks. vil kunne anvendes i tilfælde, hvor en klage over en dommerfuldmægtig umiddelbart inden klagefristens udløb er sendt

til den dommer, der er chef for det pågældende embede, således at klagen først modtages af Klageretten efter udløbet af 4-ugersfristen.²⁸ Bestemmelsen vil endvidere kunne anvendes i særlige tilfælde, hvor det f.eks. på grund af klagerens pludselige og alvorlige sygdom må anses for undskyldeligt, at klagen ikke er indgivet inden 4 uger efter det forhold, der klages over.²⁹ Hvis klagen angår indholdet af et brev eller lignende fra en dommer, hvor der ikke er tvivl om de faktiske omstændigheder, som klagen vedrører, vil dette efter omstændighederne også kunne indgå i vurderingen af, om der bør ses bort fra en (mindre) overskridelse af klagefristen.³⁰ I praksis realitetsbehandler Klageretten endvidere en klage trods fristoverskridelse, hvis klagen efter sit indhold er af alvorlig karakter, jf. f.eks. D-173-14, som vil blive omtalt nærmere nedenfor.

3.4. Klagerettens sagsbehandling og konkrete sager

Klageretten har i årene 2000-2017 modtaget i alt 1.280 klager over dommere svarende til gennemsnitlig 71 klager om året. Klageretten har i denne periode én gang afsagt dom om afsættelse af den indklagede dommer, og klageretten har i perioden udtrykt misbilligelse i 17 sager. En meget stor del af de indkomne klager faldt uden for Klagerettens kompetence, idet klagerne ofte angik judicielle spørgsmål, herunder udfaldet af en retssag, hvilket Klageretten ikke kan tage stilling til. Antallet af sager, hvor Klageretten har udtalt misbilligelse af en dommers adfærd eller sprogbrug, skal i øvrigt ses i lyset af det meget betydelige antal sager, som behandles ved domstolene hvert år.

3.4.1. Klagerettens sagsbehandling, prøvelse og sanktionsmuligheder

Klageretten behandler som altovervejende hovedregel sagerne på skriftligt grundlag. Sagerne forberedes af Klagerettens sekretariat, og når en sag er færdigforberedt, lægges den til Klagerettens formand, som bestemmer, om sagen er klar til votering blandt Klagerettens medlemmer. Når en dommerkagesag er klar til votering, bliver sagens bilag gjort tilgængelige for Klagerettens medlemmer på Klagerettens intranet, hvor medlemmerne herefter kan uploade deres vota.

Klageretten kan alene tage stilling til, om klageren er blevet krænkede af dommeren som følge af dennes handlemåde og opførsel. Klageretten kan derimod ikke tage stilling til dommerens behandling af sagen i øvrigt,

32

herunder prøve rigtigheden af dommerens afgørelse af den pågældende sag.³¹ Klageretten modtager et forholdsvis stort antal klager, som klart falder uden for Klagerettens kompetence. Der er ofte tale om klager over udfaldet af en retssag eller klager over processuelle afgørelser truffet under en retssags behandling. Det er ikke kun kendelser og beslutninger truffet på skriftligt grundlag, som falder uden for Klagerettens kompetence. Også beslutninger af mere uformel karakter truffet under sagens førelse falder uden for Klagerettens kompetence. Det er uden betydning, om klager har været klar over, at der var tale om en judicial afgørelse, og det er heller ikke en betingelse, at dommeren har vejledt klageren om

24 Jf. herved D-074-02.

25 Lov nr. 524 af 29. april 2015.

26 Jf. lov nr. 402 af 26. juni 1998.

27 Jf. lov nr. 1399 af 21. december 2005.

28 Jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, lovforslag nr. L 39, s. 980.

29 Jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, lovforslag nr. L 39, s. 980.

30 Jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, lovforslag nr. L 39, s. 981.

31 Jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, lovforslag nr. L 39, s. 977.

reglerne om kære. Klageretten kan heller ikke tage stilling til klager over andre myndigheder eller klager over personer, som ikke er omfattet af retsplejelovens § 49, jf. § 55, herunder heller ikke klager over domstolsansatte generelt, jf. f.eks. D-077-03 (TfK 2005.273/2). I sådanne tilfælde vil Klageretten i almindelighed ved brev eller telefonisk vejlede klageren om Klagerettens kompetence. Hvis klageren i sådanne tilfælde fastholder klagen, vil klagen blive forberedt på sædvanlig vis og sendt i votering blandt samtlige Klagerettens medlemmer.

Retsplejelovens § 49, stk. 5, 2. pkt., indeholder hjemmel til, at Klageretten kan pålægge en klager en bødestraf, hvis klageren uden rimelig grund har foranlediget sagen rejst. Denne adgang til at pålægge bødestraf anvendes i praksis ikke af Klageretten, og det skyldes formentlig en forglemmelse, at bestemmelsen ikke blev ophævet samtidig med ophævelsen i 2005 af de tidligere gældende §§ 324-327 om rettergangs bøder for urimelige sagsanlæg mv.³² Begrundelsen for at ophæve reglerne om disse rettergangs bøder var navnlig, at det er generelt betænkeligt, at en egentlig straf pålægges umiddelbart ved dom, uden at der foreligger en anklage, og uden at den pågældende har krav på at udtale sig om spørgsmålet, før afgørelsen træffes.³³ De samme betænkeligheder kan rejses over for retsplejelovens § 49, stk. 5, 2. pkt.

Hvis klagen ikke straks afvises, herunder hvis det ikke på forhånd kan udelukkes, at klagen er begrundet, anmoder Klageretten vedkommende dommer om en erklæring om det påklagede forhold, jf. retsplejelovens § 49, stk. 3, 1. pkt. Det hænder ikke sjældent, at det i klagen gøres gældende, at dommeren har udøvet magtmisbrug, er partisk eller lignende, uden at dette på nogen måde er sandsynliggjort. I sådanne tilfælde, hvor der er tale om meget grove beskyldninger rettet mod en dommers embedsførelse, foretager Klageretten i praksis næsten altid høring, således at dommeren kan imødegå beskyldningerne. Dette gælder, selv om det på det foreliggende grundlag er meget nærliggende, at klagen skal afvises. Der gives herefter klageren anledning til at fremkomme med bemærkninger til dommerens erklæring, og Klageretten kan efter omstændighederne indhente en supplerende erklæring fra dommeren, jf. retsplejelovens § 49, stk. 4, 1. pkt. Om nødvendigt kan Klageretten i medfør af retsplejelovens § 49, stk. 3, 2. pkt., bestemme, at sagens sammenhæng skal fastslås efter reglerne i retsplejelovens kapitel 67 og 68, som indeholder strafferetsplejens bestemmelser om efterforskning samt afhøringer og særlige efterforskningsskridt. Klageretten har i hvert fald ikke i nyere tid gjort brug af denne hjemmel. Bestemmelsen er dog ikke uden betydning. I D-173-14 var det under overvejelse at iværksætte afhøring af to journalister, jf. retsplejelovens § 747, stk. 2, nr. 3, idet det under sagens forberedelse ikke med sikkerhed kunne fastslås, hvad den indklagede dommer havde udtalt til en journalist om en verserende straffesag. I samme sag blev det overvejet at anordne mundtlig forhandling med henblik på indkaldelse af de pågældende vidner til at afgive forklaring for Klageretten, jf. retsplejelovens § 49, stk. 4, 2. pkt.

I de tilfælde, hvor Klageretten har kompetence, og hvor klagefristen er overholdt, eller hvor der er grundlag for at se bort fra en overskridelse af klagefristen, skal der foretages en vurdering af, om dommeren har udvist et utilbørligt eller usømmeligt forhold, jf. retsplejelovens § 49, stk. 1, 1. pkt. Bestemmelsens forarbejder giver ikke nærmere retningslinjer for eller eksempler på, hvornår der kan foreligge et utilbørligt eller usømmeligt forhold. Der er således tale om en retlig standard, hvis indhold skal fastlægges nærmere i retspraksis.

Hvis Klageretten finder Klagen begrundet, kan Klageretten udtale misbilligelse af dommerens adfærd eller pålægge denne en bøde efter retsplejelovens § 49, stk. 6, 1. pkt. Findes det forhold, som dommeren har udvist, at være af graverende karakter, eller er dommeren tidligere ved Klageretten blevet dømt for forhold af sådan karakter, kan dommeren afsættes efter retsplejelovens § 49, stk. 6, 2. pkt. Hvis klagen derimod findes ubegrundet, skal den afvises, jf. § 49, stk. 5, 1. pkt. Klageretten har i flere af de ovenfor beskrevne sager udtalt, at en dommers udtalelse eller handlemåde var uheldig, men at der ikke var tale om et utilbørligt eller usømmeligt forhold, som kunne give grundlag for Klagerettens misbilligelse. At der er hjemmel til en kritisk bemærkning, selv om der ikke foreligger et utilbørligt eller usømmeligt forhold – og selv om den indklagede dommer ikke kan appellere en afgørelse, når afgørelsen lyder på afvisning, selv om afgørelsen indeholder kritik – er fastslået ved Højesterets fornævnte kendelse af 24. maj 2002 (UfR 2002.1819/2), hvor Højesteret stadfæstede Klagerettens dom om afvisning af klagen, men med bemærkning om, at den bemærkning, som klagen angik, var mindre heldig.

33

3.4.2. Klagesager behandlet efter retsplejelovens § 49, stk. 1

Utilbørligt eller usømmeligt forhold kan omfatte både mundtlig og skriftlig sprogbrug og anden adfærd.

I D-003-02 (UfR 2002.1819/2) havde en tv-seer klaget over en landsdommer, som under en tv-transmitteret domsafsigelse i en straffesag havde udtalt, at landsretten var blevet »pint og plaget« i forbindelse med landsrettens omfattende gennemgang af teleoplysninger. Klageren havde anført, at denne vending indeholdt en sådan grad af værdiløshed, at landsdommeren herved havde udvist utilbørligt forhold samt manglende situationsfornemmelse. Landsdommeren havde omvendt anført, at udtalelsen alene havde til formål på en ligefrem og jordnær måde at anskueliggøre karakteren af den opgave, som landsretten på dette punkt havde haft. Klageretten fandt ikke, at landsdommeren ved anvendelse af vendingen »pint og plaget« i den givne sammenhæng havde handlet utilbørligt eller usømmeligt. Højesteret stadfæstede Klagerettens dom med en bemærkning om, at den pågældende vending i den givne sammenhæng var mindre heldig.

I D-117-02 havde en dommer anført i en retsbog, at »sagsøgte ikke kan indse en selvfølge«, hvilket Klageretten misbilligede.

I D-031-05 (TfK 2005.828) havde en retsassessor under en hovedforhandling udtalt til den ene parts advokat at »nu vil vi ikke have al det pjat med dig« i forbindelse med at retsassessoren nægtede at afsige kendelse vedrørende sin nægtelse af at tillade et spørgsmål stillet til advokatens klient. Retsassessoren udtalte herefter »kom så med det«, da advokaten oplyste, at han efter hendes nægtelse af at afsige kendelse ville være henvist til at forlade retssalen. Klageretten fastslog, at ordvalget var uheldigt, men at udtalelserne ikke var utilbørlige eller usømmelige.

I D-093-05 (TfK 2006.437) havde en retsassessor under en samværssag udtalt til nogle børn, at »I kan hyle lige så meget, I vil. Det hjælper jer ikke.« Retsassessoren oplyste under klagesagen, at børnene ikke græd, da de blev ført ind i lokalet for at sige farvel til deres mor, og at de få minutter efter skreg i et omfang, som nærmest måtte karakteriseres som hysterisk og påfaldende i forhold til deres adfærd få minutter forinden. Klageretten fastslog, at retsassessorens ordvalg var mindre heldigt, men at udtalelserne ikke havde en sådan karakter, at der var det fornødne grundlag for at fastslå, at han havde handlet utilbørligt eller usømmeligt.

I D-094-06 (TfK 2007.462) havde en dommer i en straffesag anført i retsbogen, at »der ikke ses at være nogen loyal interesse i at nægte at fremme sagen som skitseret af anklagemyndigheden«. Klageretten udtalte, at formuleringen ikke med rimelighed kunne opfattes som en tilkendegivelse om, at forsvarerne ikke

³² Jf. lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces).

³³ Jf. betænkning nr. 1401/2001, s. 283.

var loyale, men alene angik en kritik af, at forsvarerne ikke ville medvirke til den af anklagemyndigheden skitserede ordning om teknisk optagelse af proceduren. Klageretten fastslog, at formuleringen isoleret set fremtrådte uheldig, men at dommeren ikke ved formuleringen havde optrådt utilbørligt over for forsvarerne.

I D-114-07 havde en retsassessor under en civil sag mod en sagsøgt mand med bevægelseshandicap sagt til dennes advokat, at »nu skulle han passe på«, efter at retsmødet var blevet flyttet til et andet og mere tilgængeligt lokale og i anledning af advokatens bemærkning om, at sagsøgte havde et bevægelseshandicap. Klageretten fandt udtalelsen uheldig og fandt det rigtigt, at retsassessoren havde beklaget udtalelsen. Klageretten fandt dog ikke det fornødne grundlag for at fastslå, at retsassessoren havde handlet utilbørligt eller usømmeligt.

I D-128-10 (TfK 2011.728) havde en retsassessor efter at have frifundet en mand for spirituskørsel udtalt bl.a.: »Som du hører, er du frifundet for spirituskørsel. Men du har god grund til at føle dig som verdens heldigste mand i dag. Og når jeg går i seng i aften, vil jeg nok som noget af det sidste tænke på, at jeg i dag har frifundet en person på baggrund af den største løgnehistorie, jeg længe har hørt.« Manden klagede til Klageretten, som udtrykte sin alvorlige misbilligelse af, at retsassessoren havde fremsat de pågældende udtalelser efter at have frifundet manden.

I D-025-11 (TfK 2012.202) havde en retsassessor efter afslutningen af en sag over for en advokat under en samtale med denne under fire øjne udtalt, at advokaten stort set altid mødte uforberedt i retsassessorens sager, at advokaten havde været uforberedt i den netop afsluttede sag, at advokaten var usamarbejdsvillig, hvilket forhindrede en forligsmæssig løsning af sagerne, og at retsassessoren fremover nok ville anbefale fremtidige klienter fri proces, hvis betingelserne var opfyldt, dog ville hun henstille til Civilstyrelsen, at fri proces blev meddelt på betingelse af, at advokaten ikke blev beskikket som advokat for klienten. Retsassessoren udtalte afslutningsvis, at udtalelserne var gennemtænkte, og at hun gennem længere tid havde ønsket at fremsætte udtalelserne. Klageretten udtrykte misbilligelse af alle udtalelserne. Det blev dog herved tillagt vægt, at retsassessoren i sit høringssvar selv havde anført, at hun ikke burde have fremsat udtalelserne.

Hvis det derimod kan lægges til grund, at en domstolsjurists kritik af en advokats forberedelse mv. er berettiget, vil der – afhængig af ordvalget – ikke foreligge et usømmeligt eller utilbørligt forhold, jf. f.eks. D-144-16, hvor en retsassessor under en hovedforhandling havde udtalt bl.a., at en replik var præget af »fuldmægtigfejl«, at den, der havde udarbejdet replikken, måtte være »en fuldmægtig med røde ører«, og at modparten ville være blevet dømt, hvis der ikke havde været fejl i replikken. Denne afgørelse er udtryk for, at det ikke i sig selv er utilbørligt eller usømmeligt, at en dommer kritiserer en advokats arbejde, hvis kritikken er berettiget. En advokat må således tåle berettiget kritik, forudsat at dommerens sprogbrug ikke i sig selv er utilbørlig eller usømmelig.

I D-160-12 (TfK 2013.982) havde en advokat klaget over en landsdommers udtalelser og adfærd. Klagesagen udsprang af en straffeankesag for landsretten mod to tiltalte, hvor advokaten var forsvarer for T1. Ankesagen omfattede for T2's vedkommende forhold I og II, mens ankesagen for T1 alene omfattede forhold I. Ved anklagemyndighedens og T1's advokats planlægning af retsmøderne i sagen, som skulle finde sted over 4 retsdage fra mandag til torsdag i landsrettens lokaler i Odense,

34

var det forudsat, at dokumentation og afhøring af T2 vedrørende forhold I skulle finde sted disse dage. T1's advokat gav møde om mandagen, hvor T1's sag blev udskilt, da han havde lovligt forfald. Det blev herefter aftalt, at T1's advokat ikke behøvede at være til stede, når forhold II blev behandlet. Dokumentationen i forhold I blev afsluttet om tirsdagen. Det var imidlertid først muligt at afhøre T2 om torsdagen, og statsadvokaten påbegyndte derfor dokumentation i forhold II om onsdagen, hvor T1's advokat gav møde, selv om ankesagen mod hendes klient ikke omfattede dette forhold. Advokaten oplyste under klagesagen, at hun havde booket hotel i Odense alle 4 retsdage, og at hun under alle omstændigheder skulle give møde om torsdagen, hvor T2 skulle afhøres. Hun gav derfor for god ordens skyld møde om onsdagen. I sin klage til Klageretten anførte advokaten, at landsdommeren omkring en time inde i retsmødet om onsdagen i en usædvanlig og ubehagelig tone meddelte hende, at hun ikke havde

noget som helst at gøre ved retsmødet, og at hun omgående skulle pakke sammen og forlade retslokalet, samt at overholdelse af de etiske regler burde have afholdt hende fra at deltage i retsmødet. Advokaten klagede over disse udtalelser, ligesom advokaten klagede over, at landsdommeren skulle have udtalt: »Klokken er 10:05, og nu går forsvareren.«

Der var uenighed om den nærmere formulering af udtalelserne, men Klageretten lagde til grund, at det var en formodning om en bagvedliggende salærproblematik, som fik landsdommeren til at gribe ind over for advokatens fremmøde, og at han i den forbindelse fremkom med en udtalelse, som var egnet til at blive opfattet på den måde, at advokaten med henvisning til de advokatetiske regler blev bebrejdet, at hun var mødt op til retsmødet. Klageretten lagde endvidere til grund, at landsdommeren herefter fremkom med udtalelser, som advokaten måtte opfatte på den måde, at hun blev bedt om at forlade retslokalet. Klageretten fastslog, at det var frivilligt – og uden betydning for sagen – at advokaten valgte at overvære retsmødet, som i øvrigt var åbent for offentligheden. Landsdommeren havde derfor ikke nogen anledning til at påtale advokatens tilstedeværelse i retssalen, og der var intet grundlag for at bringe de advokatetiske regler på tale eller for at bede advokaten om at forlade retslokalet. Klageretten fandt, at landsdommerens adfærd havde været upassende og krænkende for advokaten og udtalte misbilligelse heraf.

I D-078-13 havde en senioranklager telefonisk anmodet om berømmelse af et retsmøde med henblik på berømmelse af et retsmøde til fremstilling af en anholdt person i grundlovsforhør. Den dommer, som havde grundlovsvagten, udtalte herefter til anklageren: »Det bliver i givet fald det sidste retsmøde, vi to har sammen. Jeg er uendelig træt af at arbejde sammen med dig. Vi kan ikke samarbejde i retten.« Anklageren svarede, at hun jo bare passede sit arbejde, hvortil dommeren udtalte: »Jeg forstår ikke, at du ikke kan undgå at have vagt sammen med mig, efter at du en gang har klaget over min person.« Anklageren svarede bl.a., at hun ville ringe til bagvagten, så anklagemyndigheden kunne stille med en anden anklager. Dommeren svarede, at »det kunne være fuldstændig lige meget«. Anklageren oplyste herefter, at hun ville løslade den pågældende varetægtsarrestant. Klageren fandt det særdeles uheldigt, at dommeren havde tilkendegivet ærgrelse over at skulle udføre sit arbejde, og at dommeren havde krænket anklageren. Klageretten udtrykte herefter alvorlig misbilligelse af dommerens adfærd og udtalelser.

D-045-14 (TfK 2014.1102) udsprang af en straffesag, hvor blandt andre en kvinde var tiltalt for at have medvirket til skyldnersvig af særlig grov karakter. Efter afslutningen af hovedforhandlingen fremsatte dommeren en udtalelse om, at teksten i kirken den følgende søndag var »Dansen om guldkalven«. Klageretten udtalte, at denne vending sædvanligvis udtrykker et negativt syn på stræben efter rigdom og anvendes som synonym for grådighed, og at den tiltalte kvinde og hendes forsvarer havde føje til at antage, at dommeren med bemærkningen gav udtryk for en negativ opfattelse af de tiltalte og deres handlede. Udtalelsen var derfor i den konkrete situation egnet til at virke krænkende, uanset hvad der havde været intentionen med udtalelsen. Klageretten fandt på denne baggrund udtalelsen utilbørlig og udtalte sin misbilligelse.

I D-031-13 fremkom en dommer under en hovedforhandling med kritik af, at en anden dommer havde truffet bestemmelse om, at en sag om et mindre krav skulle behandles uden for småsagsprocessen, hvilket Klageretten fandt meget uheldigt. Klagen angik endvidere følgende udtalelse fra dommeren under forelæggelsen af sagen: »Åh nej, jeg har hørt nok advokatbreve i mit liv – de fortjener ikke oplæsning.« Klageretten fandt denne udtalelse særdeles uheldig, idet den var egnet til at give indtryk af, at dommeren var kritisk indstillet over for indholdet af brevet. Klagen angik endelig følgende udtalelse fra dommeren: »Med al respekt, så var sagsøgtes to vidner fuldstændig overflødige.« Klageretten fastslog, at det var meget uheldigt, at dommeren ikke havde valgt sine ord med større omhu, således at han havde undgået at give den klagende advokat det indtryk, at advokaten havde foranstaltet overflødig bevisførelse. Klageretten fandt imidlertid ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for, at dommerens adfærd kunne karakteriseres som utilbørlig eller usømmelig.

I D-173-14 havde en retspræsident fremsat nogle udtalelser over for pressen, i anledning af at retspræsidenten havde anmeldt nogle læger til politiet, idet lægerne efter retspræsidentens opfattelse havde afgivet urigtige erklæringer mv. i forbindelse med en sag om en af lægernes faderskab til et barn. Efter politianmeldelsen var retspræsidenten citeret for at have udtalt bl.a. følgende til en avis: »Det, der er sket, er katastrofalt. Man rokker her ved en af grundpillerne i vort samfund, nemlig tilliden til lægerne. En tillid, som også vi i retterne har til læger. Det er helt uholdt, det her ... Jeg anmeldte ham til politiet

for bevisforfalskning. Han havde fusket med dna-prøver. Det er utroligt groft – utroligt meget groft, at en læge gør det ... For viser en dna-prøve, at man ikke er far, så er man ikke faren, og så må vi antage, at kvinden har en forkert erindring om, hvem der er faren. Så det, som kvinden forklarer, er sket i denne sag, må være sandt ...» En af lægernes forsvarere opfordrede samme dag retspræsidenten til at trække udtalelserne tilbage, idet udtalelserne efter forsvarerens opfattelse var med til at stemple lægen som skyldig på forhånd. Retspræsidenten svarede, at han som anmelder havde en mening om sagen, og at han alene havde udtalt sig til pressen under den klare forudsætning, at lægerne blev fundet skyldige. Han svarede

35

desuden, at avisen måtte have misforstået eller fejlførtolket hans udsagn. Den tiltalte læge klagede herefter til Klageretten over retspræsidentens udtalelser til pressen. Under Klagerettens behandling af sagen afgav avisartiklens forfatter en erklæring om, at retspræsidenten var citeret korrekt, og at journalisten kunne sende lydfilen med interviewet, hvis retspræsidenten ønskede dette. Journalisten anførte desuden, at retspræsidenten havde udtalt, at hvis den pågældende læge var uskyldig, ville der være tale om »den første jomfrufødsel siden Jesu fødsel«, hvilket journalisten dog havde undladt at citere retspræsidenten for. Den tiltalte læge indgav herefter også klage over denne udtalelse, ligesom lægen klagede over, at retspræsidenten muligvis havde afgivet usande oplysninger til Klageretten. Retspræsidenten anførte, at han ikke mente at have udtalt noget om en jomfrufødsel, og at han af principielle grunde ikke ville samtykke til, at lydfilen fra interviewet blev udleveret. Avisen ønskede på denne baggrund ikke at udlevere lydfilen. Klageretten meddelte herefter retspræsidenten, at Klageretten overvejede at indkalde journalisten og den ansvarshavende chefredaktør til at afgive forklaring til brug for Klagerettens behandling af sagen eller at beramme mundtlig forhandling af sagen for Klageretten. Retspræsidenten anførte herefter, at Klageretten kunne lægge til grund, at avisen havde citeret ham korrekt, men at han fortsat ikke havde nogen erindring om, at han skulle have anvendt ordet »jomfrufødsel«. Klagerne over retspræsidentens udtalelser i avisen var fremsat efter udløbet af klagefristen, men Klageretten så bort fra fristoverskridelsen under hensyn til forholdenes karakter og sammenhængen med den klage, som angik retspræsidentens oplysning af sagen, og som var indgivet rettidigt. Klageretten lagde – som beviserne forelå – til grund, at retspræsidenten klart og umisforståeligt havde givet udtryk for, at den tiltalte læge var skyldig, inden skyldspørgsmålet var afgjort, og at retspræsidenten herved havde handlet utilbørligt. Klagerettens flertal fandt ikke grundlag for at antage, at retspræsidenten havde afgivet bevidst urigtige oplysninger over for Klageretten. Et mindretal udtalte, at retspræsidenten også under oplysningen af sagen havde handlet utilbørligt. Klageretten udtalte herefter sin misbilligelse af retspræsidentens udtalelser.

Som tidligere anført kan også andet end mundtlig og skriftlig sprogbrug være omfattet af retsplejelovens § 49.

I D-080-04 havde en retsassessor givet en ejendomsmægler advokatpålæg i anledning af ejendomsmæglerens henvendelse til rettens tvangsauktionsafdeling vedrørende en konkret ejendom, som var solgt på en tvangsauktion, der var påkæret til landsretten. Klageretten udtalte, at uanset om advokatpålægget kunne meddeles i en situation som den foreliggende, fremtrådte pålægget konkret uheldigt over for ejendomsmægleren. Klageretten fandt imidlertid ikke, at der var helt fornødent grundlag for at udtale misbilligelse over for retsassessoren.

I D-062-09 havde en retsassessor under en fogsagsag på vegne af sin søn og svigerdatter korresponderet med klagers advokat med henblik på at opnå en forligsmæssig løsning af sagen. Retsassessoren havde i denne forbindelse benyttet rettens brevpapir, hvilket Klageretten fandt kritisabelt. Klageretten fandt, at retsassessoren havde handlet utilbørligt og udtalte sin misbilligelse i den anledning.

I D-104-12 (TfK 2013.977) havde en advokat klaget over, at en retspræsident havde indgivet klage til Advokatnævnet uden forinden at have anmodet om advokatens bemærkninger og uden at sende en kopi af klagen til advokaten. Advokaten anførte, at retspræsidentens klage til Advokatnævnet alene var baseret på modpartens advokats fremstilling. Klagerettens flertal udtalte, at der ikke forelå noget kritisabelt forhold fra retspræsidentens side, idet klagen til Advokatnævnet i rimelig udstrækning også var baseret på oplysninger fra retspræsidentens eget embede og på oplysninger fra en anden retskreds. Endvidere havde Advokatnævnet pligt til at høre den pågældende advokat over

retspræsidentens klage. Et mindretal i Klageretten fandt, at retspræsidenten burde have hørt advokaten inden indgivelsen af klagen til Advokatnævnet.

I D-034-14 (TfK 2014.1099) misbilligede Klageretten, at en retsassessor, der var retsformand i en straffesag om bl.a. vold og voldtægt, åbenlyst havde bladret i et for sagen uvedkommende blad i ca. et minut under forsvarerens procedure. Retsassessoren havde kort forinden afbrudt forsvarerens procedure med anmodning om, at forsvareren forholdt sig til sagen i stedet for at redegøre for forsvarerens udlægning af de generelle beviskrav i voldtægtssager.

3.4.3. Klagesager henvist til Klageretten af en retspræsident

De sambehandlede sager D-040-06 og D-066-06 (TfK 2006.818) er et sjældent eksempel på sager, som blev henvist til behandling ved Klageretten efter retsplejelovens § 48, stk. 3, 3. pkt. Klagen var indgivet til Vestre Landsrets præsident af en politimester og en mor til et voldsoffer, idet en administrerende dommer havde nægtet at afholde grundlovsforhør over to anholdte, der var sigtet for vold og frihedsberøvelse. Politiet havde derfor været nødt til at løslade de anholdte. Den indklagede dommer udtalte i sit høringssvar bl.a., at anmodningen om grundlovsforhør blev fremsat ca. 1 time og 45 minutter før udløbet af 24-timersfristen, og at retten ikke kunne afse tid til to grundlovsforhør inden fristens udløb, da dette ville gå ud over andre berammede sager. Vestre Landsrets præsident havde erklæret sig inhabil til at behandle klagen, og beslutningen om henvisning til Klageretten blev derfor truffet af Østre Landsrets præsident. Klageretten udtalte, at da klagen var henvist i medfør af retsplejelovens § 48, stk. 3, 3. pkt., var Klageretten kompetent til at tage stilling til, om den administrerende dommer havde gjort sig skyldig i forsømmelse eller skødesløshed i embedsførelsen, jf. § 48, stk. 1. Klageretten fastslog, at dommeren havde forsømt sin embedspligt ved ikke at beramme grundlovsforhøret inden udløbet af 24-timersfristen. Klageretten udtrykte sin misbilligelse af dette forhold.

I Klagerettens sag KL-2015-06-118 havde en retspræsident anmodet Klageretten om at tage stilling til, om et spørgsmål om

36

tildeling af en advarsel efter retsplejelovens § 48, stk. 1, på grund af skødesløshed faldt inden for Klagerettens kompetence. Baggrunden for anmodningen var, at retspræsidenten påtænkte at tildele en dommerfuldmægtig, som virkede som juridisk sekretær for retspræsidenten, en advarsel som følge af dommerfuldmægtigens behandling af en begæring om aktindsigt. Retspræsidenten havde partshørt dommerfuldmægtigen, som havde bestridt, at der var grundlag for at meddele ham en advarsel. Klagerettens formand meddelte ved brev, at det faldt uden for Klagerettens kompetence at tage stilling til, om der var grundlag for at meddele en advarsel i medfør af retsplejelovens § 48, stk. 1. Klagerettens formand henviste herved til, at Klageretten ikke er rekursinstans i forhold til retspræsidenterne, og at Klagerettens kompetence i forhold til foranstaltninger, som træffes over for dommerfuldmægtige og retsassessorer, er begrænset til sager om uansøgt afsked eller forflyttelse til andet embede, jf. retsplejelovens § 54 a. Klagerettens formand henviste endvidere til, at den særlige bestemmelse i retsplejelovens § 48, stk. 3, 3. pkt., om henvisning af sager omfattet af § 48, stk. 1, til Klageretten udvider Klagerettens kompetence til også at dække området for § 48, stk. 1, men at bestemmelsen er begrænset til tilfælde, hvor der er indgivet en klage over en dommer til retspræsidenten, og hvor retspræsidenten finder sagen uegnet til afgørelse i hans regi. Bestemmelsen finder derfor ikke anvendelse i sager, hvor sagen er rejst af retspræsidenten af egen drift.³⁴

3.4.4. Klagesager behandlet efter retsplejelovens § 49, stk. 2

I de meget sjældne tilfælde, hvor justitsministeren finder, at en dommer må antages at have gjort sig skyldig i et forhold, der må svække eller gøre dommeren uværdig til den agtelse og tillid, som

34 Jf. herved Poul Sørensens artikel »Klager over dommers adfærd« optrykt i Festskrift til Gorm Toftegaard Nielsen, 2007, s. 569.

dommerhvervet forudsætter, beder ministeren Rigsadvokaten om at indbringe sag herom for Klageretten, jf. retsplejelovens § 49, stk. 2.

I de sambehandlede sager D-130-02, D-014-03 og D-037-03 (TfK 2005.274) blev en dommer idømt en bøde på 20.000 kr. for grov forsømmelse af sin tjenestepligt, idet hun havde anvendt en urimelig lang sagsbehandlingstid i en forligt sag til at fastsætte et salær til en advokat, hvis klienter havde fri proces, og ved først at have afsagt dom i en mortifikationssag mere end 1 år og 3 måneder efter, at sagen kunne være afsluttet ved byretten. Hun havde endvidere undladt at besvare rykkere og henvendelser fra klagerne og havde undladt at besvare Domstolsstyrelsens anmodning om en udtalelse i anledning af en indberetning efter et kasseeftersyn ved byretten, ligesom hun havde undladt at besvare Domstolsstyrelsens rykkere herom. Klageretten havde tidligere idømt hende en alvorlig misbilligelse i anledning af langsommelig sagsbehandling, og hun var desuden tidligere af præsidenten for Østre Landsret tildelt to advarsler for lignende forhold, ligesom landsretspræsidenten havde fundet to andre klager over dommerens langsommelige sagsbehandling begrundet.

I D-175-04 (TfK 2005.823/2) havde Rigsadvokaten fremsat begæring om afsættelse af en dommer, som var blev straffet med fængsel i 5 måneder for overtrædelse af straffelovens § 235, stk. 1 og 2, om udbredelse og besiddelse af pornografiske film og filmsekvenser af personer under 18 år. Klageretten udtalte, at de forhold, som straffesagen vedrørte, og som dommeren havde erkendt sig skyldig i, var af en sådan karakter, at de gjorde ham uværdig til den agtelse og tillid, som dommerhvervet forudsætter, og var så graverende, at han burde afsættes med øjeblikkelig virkning. Han måtte, da han begik forholdene, have været klar over, at disse var uforenelige med hans stilling som dommer, og afsættelsen kunne derfor ikke anses for begrundet i forhold, som var utilregnelige for ham. Dette gjaldt, uanset om forholdene måtte være begået under indflydelse af sygdom, da han ikke kunne antages at have været sindssyg eller en tilstand, som kunne sidestilles hermed, i gerningsperioden. Dommeren blev herefter afsat med øjeblikkelig virkning. Inden Klagerettens dom havde Klageretten i sag D-094-04 afsagt kendelse om suspension af dommeren, jf. retsplejelovens § 50.

3.4.5. Afsættelse af dommere på grund af vedvarende åndelig eller legemlig sygdom

Det afgøres efter reglerne i § 49 med de fornødne lempelser, om en dommer bør afsættes mod sit ønske på grund af vedvarende åndelig eller legemlig sygdom, jf. retsplejelovens § 49 a. Der er et enkelt eksempel herpå i Klagerettens nyere praksis. I D-079-15 havde Rigsadvokaten fremsat begæring om afsættelse af en dommer, som var ramt af en hjerneblødning og havde været sygemeldt siden. Dommeren var ikke i stand til at udtale sig. Helbredsudvalget havde på baggrund af en speciallægeerklæring vurderet dommeren som helbreds mæssigt utjenstedygtig i sin stilling som dommer. Klageretten udtalte på denne baggrund, at dommeren led af en vedvarende åndelig og legemlig sygdom, som gjorde ham utjenstedygtig i stillingen som dommer. Klageretten afsatte ham derfor fra stillingen som dommer, jf. retsplejelovens § 49 a sammenholdt med § 49, stk. 6, 2. pkt. Klageretten bemærkede, at afsættelsen var begrundet i forhold, som havde været utilregnelige for ham.

3.5. Appel

Klagerettens domme i disciplinærsager kan appelleres til Højesteret. Hvis Klagerettens dom lyder på afsættelse, eller hvis der har været nedlagt påstand om afsættelse, kan dommen indbringes for Højesteret efter reglerne om anke, jf. retsplejelovens § 49, stk. 8. Der skal i så fald betales retsafgift på 1.500 kr., jf. retsafgiftslovens § 50, stk. 2. Hvis dommen ikke lyder på afsættelse, eller hvis der ikke har været nedlagt påstand herom, skal dommen indbringes for Højesteret efter reglerne om kære i borgerlige sager, jf. retsplejelovens § 49, stk. 8. Der skal i så fald betales retsafgift på 750 kr., jf. retsafgiftslovens § 54, stk. 1. Uanset om en klageretsdom indbringes for Højesteret ved anke eller kære, skal der medvirke mindst fem dommere i påkendelsen jf. retsplejelovens § 49, stk. 8.